

חלוץ פרק שביעי עירובין

ע"ה

עין משפט נר מצוה

יש א ב ג מני פ"ג מהל'
עירובין הל' ו טו"ש
סוף שבע ט"ף י"ג
ד ה ו מני פ"ד
מהלכות שבת הלכה
ט'
ז מני פ"ו מהל' שבת
הל' ט טו"ש א"ח סי'
שד ט"ף א':
כא ח מני פ"ג מהל'
עירובין הלכה ג
טו"ש א"ח סי' שבע
ט"ף ח'
כב ט מני שם הלכה ז'
כג ב ל מני שם טור
ש"ע שם ט"ף יג'

רבינו הגאון

ליה בבור, כמו החוליה
שהבור רחב מלמטה
והחוליה צרה, אלא מאי
אית לך למימר דמנח
מידי כגון מחצלת ומשהו
הבור צר כמו החוליה
ומשתמש, הכא נמי
בעבוד שהיא מלא
יתירות מנח מידי עליהו
ומשתמש, כיון שאמר כי
הסולמות המצטרפין
ותורין לשתי התצורות
לערב אחד, הוצרך
שמואל לומר כמה היא
גובהה של סולם שהוא
ממעט כחולתו, ואמר
כחולתו ובהו"ו טפחים
צריך סולם י"ד טפחים
גובהו, פי' כיון דקיימא
לך כי ערוף האלכסון על
המורבע שני חומשין
כדגרסי' כל אמתא
ביריבא אמתא ותרי
חומשי' באלכסונו, אז
הסולם לעומד שאינו
נשמך על הכחול לעלות
בו אלא האלכסון, אבל
זקוף אין דרך לעלות.
ולפיכך אמר כחול' י צריך
להיות סולם כדי גובהו
לעלות, וישעיהו כלפי
חזן באלכסון, ולפיכך
צריך כדי גובה כל הסולם
ויתרון באלכסונו, וכיון
שהכחול י טפחים וכל
טפח צריך יתרון למידת
דאלכסון שני חומשין,
נמצא (ה) ישעיהו הסולם י
טפחים ושני חומשין לכל
טפח, הרי י טפחים
ועשרין חומשין, עשרין
חומשין הרי י טפחים,
נמצא גובה הסולם י"ד
טפחים, רב יוסף אמר
אפי' י"ג טפחים ומשהו
ד"י, שאין דרך להשפיעו
זה כולו, ופחות מטפח
לא תשיב, אביי אמר אפי'
אין בסולם אלא י"א
ומשהו ומעמידו בראש
של כחולת פחות מג' וכל
פחות מג' לבלוד דמי,
וכאילו בראש הכחול הוא
סמוך, הילכך ב"א
ומשהו ד"י לו, רב הונא
בריה דרב יהושע אמר
אפי' י ומשהו, קסבר
אפי' סולם זקוף ממעט
וכל פחות מג' לבלוד דמי
הילכך ב"ו טפחים ומשהו
גביה, אמר רב סולם זקוף
ממעט ולא ידענא מאי
טעמא, כלומר והלא אין
דרך בני אדם לעלות כך,
וא"ל שמואל מידי דהוה
איצטבא על גבי
איצטבא שהן זקופות
וממעטות, דקלין שבבבול
וסולמות שבבבול אין
צריך לקבען, אלא כיון
שמתנו על גבי הכחול
ממעטין שכבדן קובעין
המילא ואין ניטלין בשבת
מפני הכובד שלהן, בעא
מיניה רב יוסף מרבה
הרגל עולה בהן וממעט.

א"ר מאי אית דך למימר דמנח ע"ה מידי ומשתמש. אלוף עשרה
לא איתרין לטעמא דמנח מידי דאם הצור רחב ד' ואינו
עמוק עשרה אלא ע"י צירוף חוליה רה"י גמורה היא ומשתמש ליה
שפיר כיון שכותלי הצור מצפנים גבוהים עשרה וטעמא דמנח עליהן
מידי מה י"ש להעיל שם כיון דלחין חוליה

גבוה י' מצפון לרה"ר ולא קאי האי
טעמא אלא היכא לחין הצור רחב ד'
מצפנים אלא ע"י צירוף חוליה והחוליה
גבוה עשרה מצפון לרה"ר דלע"ג
דמוכו לאו רה"י הוא על גבי רה"י
משום דאי צני מנח עליה מידי
ומשתמש וע"ג דרבי יוחנן לא הוסיף
אלא צירוף עשרה מכל מקום דייק
ממילתיה והא לא משתמש ליה משום

ד' יוחנן אמתני' דפ' הורק (שם דף
טו) קאי כדפירש בקונטרס דשמעין
מינה נמי צירוף ארבעה דהא קמני
ורחנן ד' ותימה דאמתני' דלקמן
צ"ל דמ"א (דף טו) דייק נמי רבי
יוחנן הרי גבי צור ברה"ר וחוליהו
גבוה עשרה טפחים וקאמר ר' יוחנן
בגמ' אפילו תימא צסמוכין והא קמ"ל
דצור וחוליהו מצטרפין לעשרה השתא
תמיך למה לי וכו' דההיא דשבת
אצטרין לענין צירוף ארבעה דלא
קמני לקמן ואי לאו ההיא דלקמן
מההיא דשבת למוד לא הוה דייק
דהוה אמינא דלגב סלע נקט חוליה
הצור דכזל דוכתא רגיל להזכיר חוליה
בגדי סלע: **צ"ל** צירוף סולם ארבעה
עשר להתירו. פי' בקונטרס שצריך
למשוך רגלי הסולם ארבעה מן הכותל
ולא דק דכי משין ליה י טפחים נמי
מן הכותל שהוא שיעור גובה הכותל
יגיע ראש הסולם לראש הכותל
דארבעה עשר הוא שיעור אלכסון של
י' על י' דכל אמתא צריבעא אמתא
ותרי חומשי' באלכסונו וכן פי' ר"ח:
רב יוסף אמר י"ג ומשהו אביי
אמר אפי"ו י"א ומשהו. וא"ת
אם תרחיק רגלי הסולם מן הכותל
עשרה טפחים וראש
הסולם תסמוך לכותל
על כרחק יהיה ראש
הכותל גבוה מן הסולם
יותר מטפח לרב יוסף
ויותר משלשה טפחים
היה הסולם אלא י'
טפחים

מ"ד טפחים שהרי יכול הסולם לגמרי ללחך וגם אין נראה לרב יוסף
ואזני נמי נשען ראש הסולם לראש הכותל אלא שמקריבין רגלי הסולם
יותר מלשמואל ולאזני יהיה קרוב לזקוף דלמה למה לא למינקט האי שיעורא
ולמה הזכירו רב יוסף ואזני אותו משהו אלא נראה לר"י דלסימנא
צעלמא נקטי' הכי דלעולם צריך להרחיק הסולם כשיעור גובה ששען
על הכותל ואלא יהא גובה הכותל מן הסולם טפח לרב יוסף ולאזני
שלשה טפחים כשיעור לצוד ולרב יוסף קאיא צמשהו ושלש עשרה
פחות שני חומשין שהוא אלכסון של ט' על ט' ולאזני צמשהו ועשרה
טפחים פחות חומש שהוא אלכסון ז' על ז':
אמר שמואל י"א ידע בו'. אליבא דרב קאמר אלא שמואל גופיה
סבר דסולם ידעו אינו ממעט דהא צני סולם י"ד:
סולמות ש"ב בבב"א אין צריבין קבע. אע"ג שאין להם ד' חווקין
דכוזדן קובעין ולא כמו שפירש רבינו שמואל דהיינו
סולם זורי דלעיל דאם כן לא הי"ל למימר סולמות של צבל ועוד
לדעהיא דלעיל ליכא מאן דפליג והכא אמרינן סולמות לא:
חקק

סולם מיכן וסולם מיכן וקשין באמצע, בין ב' הסולמות מהו. ופשט ליה אין כף

ויו היוצא מן הכותל ד' על ד'. טפחים: והיה עליו סולם כל שהוא.
אפילו אין צרחו ד' והעמידו בקרקע וסמן ראשו צוה הוי כמד
מיעוטא והרי צעלין ארבעה וכגון שאין חווקי הסולם מרוחקין שלשה:
ולא אמרן אלא דהוציא עליה. סמן
אופניה בדיה. אלא וראשו נסמן
לכותל: ארוחי ארוחיה. לזין ולא
הוי האי סולם מתחמיו דרגא לזין
ואין כאן מיעוט שהוא מוגדל לזין
הקרקע הרצה: צריך וזי אהד
לפסיו. צולם כל שהוא והזין ואלא
צאלמעיו שאינו גבוה עשרה לא
ממנו ולמטה ולא ממנו ולמעלה:
צריך שני זיזין. אחד קודם עשרה
תחתונים ואחד למעלה הימנו צמוך
עשרה עליונים דאי הוה גבוה עשרה
לא הוה סגי ליה עשות כל שהוא מידי
דהוה אכותל: זה שלא כנגד זה.
שיוכל לקצוע סולם שני מזה לזה:
עמוד גבוה עשרה צה"ר ורחב ד'.
רה"י הוא והנוטל ממנו והנותן על
גביו חייב ואם נעץ צראשו יתד כל
שהוא מיעטנו לרחבו מארבעה וצטלו
מתורת רה"י: יסד. קבילי"א צלע"ו:
ובגובה. הימד שלשה אצל אס אינו
גבוה שלשה כגנה דעמוד חשיב ולא
ממעט: אפשר דפלי ציה מידי. וכיון

דחיי לתשמישתיה דעמוד מיניה חשיב
ולא ממעט: מלאו כולו ציפוד.
לדיך דאמתת (מד) חד תשמישתיה
הוא ולא ממעט ימות טובא מאי מי
אמרינן כיון דלא משתמש בציפוד רותב
לאו רותב הוא: צור וחולייסה.
קרקע שניטלה מחפירת הצור והקיפו
צו פי הצור סביב: מצטרפס. להשלים
עשרה לעומק הצור לשוויה רה"י.
וה"ה נמי לחלל הצור ועזי היקף
החוליה מצטרפין למעלה ארבעה
לרוחבו לחייב הנוטל מעל גב החוליה
כלום ואת הנותן על גבה דמתן צהורק
[שם דף טו] חוליה הצור והסלע שהן
גבוהין עשרה ורחבין ארבעה הנוטל
מהן והנותן על גבן חייב ומההיא יליף
ר' יוחנן לטעמיה דאמר מאי איריא
דתני חוליה הצור והסלע ליתני הצור
והסלע אלא הא קא משמע לן דצור
וחולייסה מצטרפין לעשרה וכי היכי
דשמעינן מינה לגובה שמעינן מינה
נמי דמצטרפין לפותיא דהא קמני
ורחבין ארבעה. והאי דנקט הכא לר'
יוחנן ולא נקט מתני' משום דצמתני'

לח תני צירוף צהדיא: ואמאי. הוי גגה דחוליה רה"י הא לא חזו
ארבעה ידיה לתשמישתיה מפני החלל שהוא מהן: אלא מאי איס
לך למימר דמנח מידי. כגון דף או קצב על פיה ומשתמש: סלע
נמי. מניח דף ארבעה או שוטח צגד על הימדות ומשתמש עליו

זו היוצא מן הכותל ד' על ד' טפחים: והיה עליו סולם כל שהוא.
אפילו אין צרחו ד' והעמידו בקרקע וסמן ראשו צוה הוי כמד
מיעוטא והרי צעלין ארבעה וכגון שאין חווקי הסולם מרוחקין שלשה:
ולא אמרן אלא דהוציא עליה. סמן
אופניה בדיה. אלא וראשו נסמן
לכותל: ארוחי ארוחיה. לזין ולא
הוי האי סולם מתחמיו דרגא לזין
ואין כאן מיעוט שהוא מוגדל לזין
הקרקע הרצה: צריך וזי אהד
לפסיו. צולם כל שהוא והזין ואלא
צאלמעיו שאינו גבוה עשרה לא
ממנו ולמטה ולא ממנו ולמעלה:
צריך שני זיזין. אחד קודם עשרה
תחתונים ואחד למעלה הימנו צמוך
עשרה עליונים דאי הוה גבוה עשרה
לא הוה סגי ליה עשות כל שהוא מידי
דהוה אכותל: זה שלא כנגד זה.
שיוכל לקצוע סולם שני מזה לזה:
עמוד גבוה עשרה צה"ר ורחב ד'.
רה"י הוא והנוטל ממנו והנותן על
גביו חייב ואם נעץ צראשו יתד כל
שהוא מיעטנו לרחבו מארבעה וצטלו
מתורת רה"י: יסד. קבילי"א צלע"ו:
ובגובה. הימד שלשה אצל אס אינו
גבוה שלשה כגנה דעמוד חשיב ולא
ממעט: אפשר דפלי ציה מידי. וכיון
דחיי לתשמישתיה דעמוד מיניה חשיב
ולא ממעט: מלאו כולו ציפוד.
לדיך דאמתת (מד) חד תשמישתיה
הוא ולא ממעט ימות טובא מאי מי
אמרינן כיון דלא משתמש בציפוד רותב
לאו רותב הוא: צור וחולייסה.
קרקע שניטלה מחפירת הצור והקיפו
צו פי הצור סביב: מצטרפס. להשלים
עשרה לעומק הצור לשוויה רה"י.
וה"ה נמי לחלל הצור ועזי היקף
החוליה מצטרפין למעלה ארבעה
לרוחבו לחייב הנוטל מעל גב החוליה
כלום ואת הנותן על גבה דמתן צהורק
[שם דף טו] חוליה הצור והסלע שהן
גבוהין עשרה ורחבין ארבעה הנוטל
מהן והנותן על גבן חייב ומההיא יליף
ר' יוחנן לטעמיה דאמר מאי איריא
דתני חוליה הצור והסלע ליתני הצור
והסלע אלא הא קא משמע לן דצור
וחולייסה מצטרפין לעשרה וכי היכי
דשמעינן מינה לגובה שמעינן מינה
נמי דמצטרפין לפותיא דהא קמני
ורחבין ארבעה. והאי דנקט הכא לר'
יוחנן ולא נקט מתני' משום דצמתני'

לח תני צירוף צהדיא: ואמאי. הוי גגה דחוליה רה"י הא לא חזו
ארבעה ידיה לתשמישתיה מפני החלל שהוא מהן: אלא מאי איס
לך למימר דמנח מידי. כגון דף או קצב על פיה ומשתמש: סלע
נמי. מניח דף ארבעה או שוטח צגד על הימדות ומשתמש עליו

א"ל לא שמיא לך אה דר' יוחנן בור וחוליהה מצטרפין לעשרה. אמאי והא לא קא משתמש

א שבת דף טו. [לקמן טו:]
ב [לכך קרי הכי משום
השיות ועי' פ"ט ב' חולין
למ. ד"ה לאכא ותי' מ"ש
חוק' שם וכן ע"ד פ"ט
דבמות טו: ד"ה מודה
ובמוק' ש"ד"ה אמר שמואל
וע"ע רש"י שבת נג. ד"ה
אלא וברכות מו. כ"ש"ה ד"ה
לזין. א [דף טו:]

לעני רש"י
קבילי"א [קבילי"א]. יתו.
זו. יו.

מוסף רש"י
בור וחולייסה. סביב
וכן הל' גבוה י'
מקרקעת הצור רה"י
[לקחו טו:] מצטרפין
לעשרה. לשויה צור
רשות היסוד ואם הוציא
ממך אונן חוליה חייב
(שבת טו.)

רבינו הגאון

היו היוצא מן הכותל
והיה עליו סולם כל
שהוא. כלומר אפי' אין
בסולם ד', ממעט. ולא
אמרנא אלא דארוחיה
עליה דזין, אבל אשויה
אשויה לא ממעט,
דאמרנן אפחית הוה צור
מפתי ליה לזין. פי' אם
נתן הסולם ככותל הוא
הזין, וזו לומר הוה
הרחיב ואינו ממעט דהא
לא משתמש בסולם זה
על גבי הכותל, אלא
הסולם לעלות ביו הוא
נתן בעת שנתנו בור
הווי עם הכותל. אמר רב
גובהו וזו אחד ממש
אוחו. כלומר נתנו
למעלה ככותל ב"א
טפחים וחצי טפח
בגובהה של כותל ט'
טפחים וחצי ממועט
נשאר מן הכותל ט'
טפחים וחצי טפח פתי,
גובהו וזו אחד ממש
כיון שאינו י טפחים ובי'
אוסר. אבל אם גובהו של
כותל עשרים טפחים אינו
ממעט אלא שני זיזין, ז'
אחד ב"ו טפחים והסולם
ממעט, כאילו קרקע הוא
עד אוחו הווי זיזין וז'
אחר בערשין. ויש
אומרים סולם נתן על כל
זו וזו. אמר רב חסדא
והוא שמועטין, אילו זיזין
זה שלא כנגד זה והם
והסולמות עליהן. ואם
היו הזיזין רחבין ד'
טפחים שיכל להשתמש
בהן אין צריך. אמר רב
הונא עמוד ברוש הרבים
גבוה י' ורחב ד', ועין בו
יתד כל שהו ממעט.
ונתקן מרשות היסוד
ונעשה ככרמלית. הרי
אמרן אלא בזמן שהיה
גבוה מן הקרקע ג'
טפחים אביי ורבא אמרי
מרשות היסוד אפי' גבה
ג' טפחים לא מידי הוה,
כלומר אינו ממעט. רב
אמר אפי' אפי' שאינה
גבוה ג' אפסר (ד"ה)
[דתלין ביה מידי כגון
מחצלת ממעט. א"ל רב
אחא בריה דרבא א"ל רב
אבי דאפי' שאין גבה
היתר ג' טפחים הוי
לאשתמשו ביה אפשר
(דלית) [דתלין ביה מידי.
אם מלאו לזה עמוד כולו
יתרות להשתמש בו מהו.